

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De locis ac mirabilibus mundi, mit Register

[Nürnberg], 1486

Ca XXVI

[urn:nbn:de:bsz:31-129620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-129620)

A meridie auster: Ab occidente fauonius: A septētrione eiusdē nois aspirat: habens geminos bincin de ventos: spūs. Subsolanus a latere dextro vultur uum habet: A leuo curū: Auster a dextris. Euro austrum a sinistris austro affricū; Fauoni^o a pte de xtra affricū A leua choꝝ Porro septētrio a dextris circū A sinistris aquilonē. Hi duodecim vēti mū di globum flatibus circūagunt: quos nomia ppri is ex causis signata sūt: Nā subsolan^o vocatus eo q̄ sub ortu solis nascat^r. Eur^o eo q̄ ab eo flat: i. ab ori ente: Est em subsolano cōiunctus Vulturū quod alte tonat: de quo Lucretius. Altitonās vulturū & auster fulmine pollens. Auster ab hauriēdo aq̄s vocatus: Vnde & crassum aerem facit & nubila nu trit. Hic grece notus appellat^r: ppter quod interdū corrupat aerē: Nā pestilētiā que ex corrupto aere nascit^r: auster flans in reliquis regiones transmittit sed sicut auster pestilentia gignit: sic aquilo repellit Euroauster dictus q̄ ex vna pte habeat eorum: & ex altera austrum. Austroaffricus: q̄ iunct^o sit binc inde austro & affrico: Ipse & libanotus: qd̄ sit ei. i. affricus lips binc & ide notus. Zepirus greco no mine appellatus eo q̄ flores & germia eius flatu vi uificent. Hic latine fauonius dicit^r: ppter quod fo/ ueat q̄ nascunt^r: vnde ē illud: Et sephiro ruris se gle bare soluit. Austro aut flores soluuntur a zephiro fi unt. Affricus a ppria regione vocatus: in affrica em̄ initiū flandi sumit. Chorus est q̄ ab occidēte estiuo flat: & vocatus chorus: qd̄ ipse ventos circū clau dat: & quasi choꝝ faciat: hic antea scaur^o dicit^r: que pleriq̄ Argesten dicit^r: nō vt imprudēs vulgus a/ gresten. Septētrio dicit^r eo q̄ a circulo septē stella rū cōsurgit: q̄ vertēte se mūdo resupinato capite fer ri videntur. Circius dictus eo q̄ choro sit iunctus. Hunchyspani gallicū vocat: ppter quod eisa pte gallicie flat. Aquilo dictus eo q̄ aquas stringat & nubes dissipet: Est em̄ gelidus vētus & siccus. Idē & boreus qui ab hyperboreis montibus flat: inde em̄ origo eiusdem venti est: vnde & frigidus: Na/ tura em̄ oim septentrionalū vētos frigida & sicca est: Australium humida et calida. Ex om̄ibus aut ventis duo cardinales sunt: Septentrio & Auster. Ethesie aut flabra aqlonis sunt qb^o nomē inditū ē: qd̄ certo anni tpe flat^r augere icipiūt. Eniaucthos em̄ grece ann^o latie dī. Hec aut cursū rectū a borea in egyptū fert^r: quib^o auster cōtrarius est. Duo sunt aut extra bos vbiq̄ spūs magisq̄ venti: aura & alta nus. Aura ab aere dicta q̄si aerea: q̄ lenis sit mot^o aeris: agit^r em̄ aer aurā facit. Vñ & Lucreti^o: Ae reas aures. Altanus q̄ in pelago est p̄ deriuatione; ab alto. i. mari vocatus. Nā altus est flatus in ripis: que diximus aurā: Nā aura terra est: Turbo est vo lubilitas ventos & turbo dictus a terra quoties vē tus cōsurgit & terrā in circūitū mittit. Tempestas aut pro tēpore dicitur: sicut vbiq̄ hystoriographi solent dum dicunt ea tempestate. Aut ab statu ce/ li: quia magnitudine sui multis diebus oritur. Ver

no aut & autumnali tempore quā maxime fiunt tē pestates quando nec plena est estas: nec plena hyēs: vnde & medium confine vtriusq̄ tēporis ex coniu ctione aerum contrariorum efficiunt tempestates. Frago a fractarum rerum nomiatu est sonitu: qa sicca queq̄ & arida frangit facile. Procella ab eo q̄ percellat: id est percutiat & euellat. Est enim vis vē ti cū pluuiā. Procelli em̄ aut de fluminibus aut de ventis fiūt: Nihil aut velocius vētis: vñ & ppter ce leritatē tam ventos quam fulmina alata fingunt po ete: vt Alatis viribus austru.

De diuersitate aquarum
CA. XXVI

Quarum nature multe sunt diuersitates. Alie em̄ salis: Alie nitri: Alie alumis. Alie sulphuris. Alie bituminis. Alie curā mor boꝝ adhibentes. Nā iuxta romā albuloaque vul neribus medent^r. In ytaliam fons ciceronis oculorū vulnera curat. In ethyopia lacus est quo pfusa cor/ poravelut oleo nitescūt. Zame fons in affrica cano ras voces facit. Ex clitorio lacu ytalie qui biberint: vini tediū habent. In chio insula fontem esse dicūt: quo hebetes fiūt. In boetia duo fontes: alter memo riā: alter obliuionē affert. Cisyi fons amorem vene ris tollit. Boetia lacus furialis est: de quo qui bibe rit ardore libidinis exardescit. In campania sunt aq̄ q̄ sterilitatē seminarum: & viros infaniam abolere dicunt^r. In ethyopia fonte rubro q̄ biberit limpha/ ticus fit. Lechnus fons archadie abortus fieri nō pa titur. In sicilia fontes sunt duo quorum vnus sterili tatem fecundat: alter fecundā sterilem facit. In thes salia duo sunt flumina: ex vno bibētes oues nigros fieri ferunt: ex altero albas: ex vtroq̄ varias. Clitū nus lacus in vmbria maximos boues gignit. Reati nis paludes aquis iumentos: vngulas indurari di/ cunt. In aspaltride lacu iudee nihil mergi potest qd̄ quid animam habet. In indis siden vocat^r stagnum in quo nihil natat sed omnia mergunt^r. Ac contra in alce lacu p porcidamum omnia fluitāt: nihil mer gitur. Marside fons in frigia saxa generat. In achal/ ia aqua pfluat e saxis Stix appellata quod illico po tata interficit. Celomiū stagnum sicilie tetra odore abigit pximantes. Fons est in affrica circa templū ammonis qui humoris nexibus humum stringit. Fauillas etiam in cespitem solidat. Fons iob in ydu mea quater in anno colorem mutare dicit^r: id ē pul uerulentū sanguineū viridem & limpidū trinis mē sibus in anno tenens ex his vnum colorem. In tro/ goditis lacus est ter in die fit amarus & deinde to/ tiens dulcis. Fons silua ad radicem montis syon: nō iugibus aquis sed in certis horis diebusq̄ ebullit. In iudea quondam riuus sabbatis omnibus siccabat^r eur. In Sardinia fontes calidi oculis medent^r. fures arguunt. Nam cecitate detegit eorum furtum. In ephiro esse ferunt fontem in quo faces extingunt^r accense: & accēdunt^r extincte. Apud garamantes fontem esse ita argentē die vt nō bibat^r: ita ardentes

strabus p...
ie mentes...
is r...
de g...
rean...
aliu...
os bu...
Terra...
lo cap...
terra...
op...
loci...
flum...
bole...
part...
coloni...
tō a...
Sagun...
vnam...
dicit^r...
Em...
quod...
nomē...
Nam...
Dillip...
loco...
viri...
soluit...
ex...
romā...
a...
ita...
Pens...
tam...
m...
os...
L...
est...
a...
no...
colore...
strix...
his...
a...
impol...
dicit^r...
vno...
quar...
as...
XXV
CA
tis &...
nomina...
as...
est...
m...
a...
quar...
as...
as...

albuloaque
vulneribus
canoras
vini
boetia
Cisyi
ardore
sterilitatē
archadie
sicilia
thes
clitūnus
Reati
aspaltride
indis
alce
achal/ia
Celomiū
Sardinia
ephiro

nocte vt nō tangat. Iam vero in multis locis aque manant ppetim feruentes tanta vi vt balnea calefaciant. Quedam enim terre sunt q̄ multū sulphuris & alūinis habent. Itaq; cū p venas calentes aqua frigida venit vicino sulphuris calore cōtacta excādescit nec talis ab origine effluit: sed pmutat̄ dū venit: sulphur em̄ alumen qd̄ secū feruit aque vtranq; materiam igne plenā mirisq; motibus incalescentem.

De oceano. CA. XXVII

Oceanum greci & latini ideo nominant & quod in circulo modo ambiat orbem: siue a celeritate: eo q̄ ocius currat. Item quia vt celū purpureo colore nitet: oceanus quasi cianeus. Iste est qui oras terrarū amplectit̄ alternisq; estibus accedit atq; recedit. Respirantibus em̄ in pfundum ventis aut remoueat maria aut resorbet: quicq; a proximis regionibus diuersa vocabula sumpsit: vt gallicus germanicus: sciticus: caspius: bircanus. atlanticus: gaditanus. Nam gaditanū fretum a gadibus dictum vbi primo ab oceano maris magni limen aperitur: vnde & hercules cū gadibus puenisset: columbas ibi posuit sperans illic eē orbis terrarū finē.

De mediterraneo mari. CA. XXVIII

Mare magnū est quod ab occasu ex oceano fluat: & in meridiē vergit: deinde ad septentrionē tēdit. Quod inde magnū appellat̄: quia cetera maria in compatione eius minora sunt. Istud est & mediterraneū: quia p̄ mediam terram vsq; ad orientē pfundit̄. Europam & affricam asiamq; determinās: cuius prime partis sinus qui ī hispaniis pfundit̄: bibericus & balearicus appellatur. Deinde gallicus qui narbouensem puinciā alluit. Mox ligusticus qui iuxta genuam urbem ē proximus. Post hoc tyrenus q̄ ytaliam attingit: quem greci ionius ytaliam inferum vocant: deinde siculus q̄ a sicilia vsq; ad cretam vadit: deinde creticus qui in pamphiliam & egyptū ptendit. Inde ellepsontus q̄ in septentrionē retorquens am fractibus magnis iuxta grecias & illiricū in angustias septem stadiorū stringit̄ quo xerxes ponte nauibus facto comueit: ibi est albidus. Inde diffusus ab equore patente rursus stringit̄: & facit ppontidem qui mox in quingentos passus coartat̄: sitq; bosphorus traciū qui clarius copias trāsportauit. Inde ponticus sinus amplissim⁹ a tergo meotidis paludis qd̄ mare ex multitudine fluminū dulcius q̄ cetera nebulosumq; & breuius est: vñ & ponticum vocatū q̄ sit breuius atq; preter focas & timnos atq; delmos: alias beluas maiores nō patit̄. Sicut aut̄ terra dum vna sit p̄ diuersis locis variis appellat̄ vocabulis: ita & p̄ regionibus hoc mare magnū diuersis noibus nūcupat̄. Nam bibericū & aliaticū a puinciis dictā ab insulis balearicum siculū: creticum: cipriū: egeum: carpatū: Nā inter tenedū & atium saxum est in mari potius q̄ in insula quod videntibus pcul capre simile credit̄: quā egea nūcupat̄ vñ & egeū mare est dictum: sic & carpatū mare inter egyptum & rhodū

ab insula carpatū illic posita. A gentibus gallicum aufonium: dalmaticum: libiusticū: Ab oppidis argolicum: corinthiū: tiriū: adriaticū. Nam adria que dam ciuitas illirico mari proxima fuit que adriatico mari nomen dedit. A positione celi: vt superum & inferum: qd̄ sit oriens superior: occidens inferior. Est aut̄ tuscum & adriaticū. A memoria regis vt ionium: Io quippe rex fuit grecie: vñ iones atbenienses Hoc mare & tyrenū dictū: siue qd̄ tusciam alluit. i. tirrenum: siue a tirrenis nauitis qui se in hoc mare precipitauerunt. Et sciendū ioniū sinū esse immensum a ionia vsq; ad siciliā: & hui⁹ ptes esse adriaticū achaium & epiroticū. A moribus accolarum alibi euxinus ascenus antea appellatus est. A casibus hoim qui ceciderūt in mari vt ellepsontum: bircanū mirteum. Nam mirteum mare dictum a mirtili lapsu qd̄ illic ab enomao precipitatus sit. Hircanus vero cretē sis vt fabule ferunt̄: altiora petens: pennis solis calore solutis mari in quo cecidit nomen imposuit. Frixus quoq; cū elle sorore sua fugiens insidias nouercales cōscendit nauē signū arietis habentē qua liberatus est. Elles aut̄ foror eius p̄pessa naufragiū decedit in mari & mortua: ellepsonto mari dedit nomē. Ab ordine fluenti ppontidis: nā dictū ppontium: quia pontū preuenit. Idē & a transitu vel angustis meatibus boum bosfor⁹. Egyptius aut̄ pelag⁹ asie dat̄: gallic⁹ europe affricus libie. His vt queq; proxima sunt venerūt in ptes. Pelagus autē est latitudo maris sine littore & portu greco noie a potu plagia hoc est a latitudine dictū: vñ & plagia eo q̄ sint importuosa.

De sinibus maris. CA. XXIX

Inus dicunt̄ maiores recessus maris vt in mari magno ionius: in oceano caspius: indicus: persicus: arabicus: q̄ & mare rubrū: qui oceano ascribit̄. Rubrū aut̄ mare vocatum eo q̄ sit roseis vndis infectū: nō tñ talē naturā habet q̄ lem videt̄ ostendere: sed vicinis littoribus viciatur gurges atq; inficit̄. quia ois terra q̄ circumstat pelago rubra est & sanguineo colorī proxima: ideoq; in deminiū acutissimū excerpt̄: & alii colores quib⁹ pictura variat̄. Ergo cū terra hanc habeat naturā fluctibus subinde diluit̄: & quicq; ad hunc est in colorem cadit: ob hoc etiā in his littoribus gemme rubre inueniunt̄: lapillus em̄ huiusmodi humo inuolutus cū inter arenas attritus est & terre colore habet & maris. Hoc mare in duos scindit̄ sinus. Ex his qui ab oriente est persicus appellat̄: quia ora illi⁹ p̄se inhabitant. Alter vero arabicus dicit̄ q̄ sit circa arabiam.

De estibus & fretis. CA. XXX

Stus ad oceanum p̄tinet: fretum ad vtrūq; mare: nā estus est maris accessus vel recessus. i. inquietudo: vnde & estuaria p̄ que mare vicissim tā accedit q̄ recedit. Fretū autē appellatū q̄ ibi semp mare ferueat. Nā fretū est angulū & quasi feruens mare ab vndarū feruore no-